

Mediehistorier

Kirsten Drotner

Samfunds
litteratur

Mediehistorier

Kirsten Drotner

Kirsten Drotner
Mediehistorier
1. udgave, 2. oplag 2013

© Samfundslitteratur, 2011

Omslag: Jonas Drotner Mouritsen
Sats: Jonas Drotner Mouritsen
Tryk: Narayana Press, Gylling

Trykt bog ISBN: 978-87-593-1487-6
E-bog ISBN: 978-87-593-2536-0

Samfundslitteratur
Rosenørns Allé 9
1970 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 38 80
Fax 35 35 78 22
slforlagene@samfundslitteratur.dk
www.samfundslitteratur.dk

Alle rettigheder forbeholdes.
Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner,
der har indgået aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i
aftalen nævnte rammer.
Undtaget herfra er korte uddrag til anmeldelse.

Indhold

Forord	9
Figurer	11
Øvelser	12
Indledning. Den uendelige historie	13
Litteratur	20
1. Medierne i kommunikationens historie	21
Medier er kommunikationsteknologier	22
Den mundtlige kultur	23
Skriftkulturen	25
• Runer og magt	27
• Mellem mundtlig og skriftlig kommunikationskultur	27
Kopiering og regulering	28
Den trykte kultur	29
Læsning og skrivning: kontrol og kritik	31
Debat og propaganda	32
• Muhammed-sagen: et spørgsmål om ytringsfrihed?	33
• Redaktionen på arbejde	35
Den audiovisuelle kultur	36
Differentiering og koordinering	37
Fra underskud til overflod	38
Den digitale kultur	39
• Globale nyheder: breaking news og breaking views	40
Konvergens og divergens	42
Distribueret samarbejde	42
Online og offline	43
Ny interaktivitet?	44
Computeren: anderledes end de andre?	46
Hvornår er nye medier nye?	48
• At signalere det nye	50
At udbrede det nye	50
Rogers diffusionsmodel	51
Medieteknologiske katalysatorer	52
Teknologiske tilbud	54

Opsummering	55
Litteratur	56
Modernitetens analytiske dimensioner: tid, dynamik og differentiering	59
2. Medierne i historien	59
Moderniteten er modsætningsfyldt	62
Medier og menneskers relation til omverdenen i moderniteten	63
Det økonomiske felt	63
Det demografiske felt	64
• Telegrafen: kommunikation bliver hurtigere end transport	67
• Ritzau: strømfordeler i nyhedsstrømmen	69
Det teknisk-videnskabelige felt	70
• Computeren: arkiv, regnemaskine eller kommunikationsmedium?	71
• Hvad siger computerfirmaerne?	75
Medierne moderniseres	76
Medier og menneskers relation til hinanden i moderniteten	78
Det politiske felt	79
• Et fælles rum for uenighed: offentlighed som kommunikation	81
• Grænsedragninger på sociale netværkstjenester	84
Det sociale felt	84
• "Adspredelse og afkobling": filmen som massemedium	86
• Ud og ind af biografen: tilskuere, biografgængere, mediebrugere	88
Det kulturelle felt	88
Kulturel hierarkisering: smagskulturer og medier	89
• Målgruppeanalyse: differentiering og dialog	94
Det kunstneriske felt	95
• At måle målgrupper	95
Medierelationer i kort form	98
Medier og menneskers relation til sig selv i moderniteten	99
Det pædagogiske felt	100
Det psykologisk felt	102
Opsummering: moderne medieprocesser	105
Litteratur	107
3. Historien om medierne	111
Nyt fokus på mediehistoriografi: fra medier til kommunikation	112

• Historiografi: teleologi og genealogi	115
Systematisering af mediehistoriografien: skalaer og synsvinkler	119
• Forfra eller bagfra: hvad er konsekvenserne?	119
Makro-historie	120
Meso-historie: afsendervinkel	124
• Bibliotekssyn: er viden magt?	126
Meso-historie: tekstvinkel	126
Meso-historie: brugervinkel	128
Mikro-historie: afsendervinkel	130
• Tele-visioner: hvad der ikke blev af tv	131
• Tv-scenarier for fremtiden	133
Mikro-historie: tekstvinkel	134
Mikro-historie: brugervinkel	135
Historien i medierne: metodiske problemstillinger	137
Fortidens data: nogle kendetegn	141
Undersøgelsens formål	142
Dataindsamling	143
• Historiske kilder og programfokus	146
Dataselektion: for lidt eller for meget	147
Dataanalyse	149
• Det funktionelle kildebegreb: udefra- og indefra-perspektiv	150
• Danskernes historie	150
Dataformidling	153
Opsummering	156
Litteratur	157
4. Mediernes mediehistorier	163
Den teknologiske diskurs: utopi og dystopi	165
Information og viden som rammeforståelse	170
Den kulturelle diskurs: progressivitet og nostalgi	171
• H. C. Andersen: "Om Aartusinder" (1853)	174
• Fremtidsfortællinger i fortiden	175
Mediepanikker	175
Det æstetiske og det antropologiske kulturbegreb	177
Kultur, masser og humanitet	179
• Hvad med kvaliteten? PH's Danmarksfilm	182

• Kulturbegreber og filmkritik	183
• Kulturel konformitet eller kreativitet?	184
• Kulturpolitik og kulturdiskurser	185
Kulturbegreber og mediediskurser	186
Opsummering: dikotomier og dialoger	188
Litteratur	190
5. Medievidenskabens historie	193
Samfundsvidenskabelig medieforskning frem til 1970'erne	196
Effektforskning: kanyleteori og mediernes omfattende virkninger	199
• Grænser for medieeffekter	203
• Sikker på internettet: anbefalinger og antagelser	205
Chicago-skolen og kritisk teori	205
Brug og behov: markedsforskning og mediernes begrænsede virkninger	208
Politisk økonomi: medier og magt	212
Humanistisk medieforskning frem til 1970'erne	213
Semiologi og semiotik	215
Psykoanalyse og psykosemiotik	220
Kritik af psykosemiotikken	221
Litterær receptionsforskning	222
1980'erne-midten af 1990'erne: samarbejde eller sameksistens	224
• Birmingham-skolen: Centre for Contemporary Cultural Studies	225
Vertikal modtagerforskning: historisk mediereception	227
Horisontal modtagerforskning: modtagere og brugere	228
Konteksten udvides: medieetnografi og diskursanalyse	230
• Klodernes kamp og medievidenskabens kontekster	232
Medievidenskab siden 1990'erne: specialisering og globale dialoger	234
Informations- og kommunikationsteknologi	235
Telekommunikation	237
Rummet vender tilbage	239
Institutionelt: tværvidevidenskab og særvidevidenskab	242
Opsummering og konklusion	243
Litteratur	245
Illustrationer	252
Register	254